

BERÉNYI KÁRMENTŐ

A JÁSZBERÉNYI VÁROSVÉDŐ ÉS SZÉPÍTŐ EGYESÜLET LAPJA

Lapunkat önkéntes adományokból tartjuk fenn

XVI. évfolyam 2. szám 2009. december

Karácsonyi fényben városunk főtere

Faragó László felvétele

*Minden kedves tagtársunknak, olvasóinknak
békés karácsonyi ünnepeket
és boldog új esztendőt kívánunk;
a Városvédő és Szépítő Egyesület vezetősége*

Tűzoltók ünnepe Jászberényben

A tűzoltók minden évben a Tűzoltók Napja alkalmából Szent Flórián napi ünnepi megemlékezést tartanak szerte az országban, minden megyében. Erre a rangos eseményre Jász-Nagykun-Szolnok megyében, ebben az évben Jászberényben került sor május 6-án a Jászok Napján, a Jász-Kun Redemptió 264. évfordulóján.

nek befizetett váltságdíj visszatérítése érdekében. Sajnos ez a munkája nem járt eredménnyel. A hatodikai megemlékező ünnepségre délelőtt 9 órakor a Szent Imre temetőben került sor. A jelenlévők köszöntése után *Kurgyis János* nyugalmazott tűzoltó alezredes méltatta Kele Józsefnek a tűzoltóságért végzett tevékenységét, majd *Sugárné Koncsek Aranka*

szentgyörgyi határában lévő szőlőjében tartózkodott. Figyelte az eseményeket, gyűjtötte az adatokat, melyeket hasznosított a „Vörösök és fehérek Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében” című könyvében. Kitartóan kutatta a jászkunok történetét. 1903-ban jelentette meg: „A Jász-Kunság megváltása” című munkáját. Jogtalanul tartotta a hajdani megváltási összeg fizetését. Visszatérítése érdekében szervezett tanácskozásokat, írt folyamodványokat, vezetett küldöttséget - eredménytelenül.

Szenvedélyesen gyűjtötte a Jászkunok történetére vonatkozó könyveket, irományokat, tárgyi emlékeket. Gyűjteményét közösségi célra Jászberény városának szánta. Ezt bizonyítja az 1917-ben készült, leltárszerűen részletezett ajándékozási szerződés.

Neki köszönhető múltunk becses emléktárgya, a Jász Múzeumban lévő mives kovácsolt vasláda. A Jászkun Kerületek partikuláris jövedelmének kasszája.

Dr. Kele József szervezte meg Szolnokon az Önkéntes Tűzoltóságot. Elhunytakor a korabeli lapban nekrológia első mondata: „Sulyos csapás érte a tűzoltói kart. Meghalt Kele József dr. a vármegyei Tűzoltó Szövetség évtizedeken keresztül volt elnöke, a szolnoki tűzoltóság főparancsnoka.”

Kívánsága szerint holttestét a tűzoltószertárban ravatalozták fel. Egymást váltva ott virrasztottak gyászoló bajtársai. A gyászszertartás után a tűzoltókocsira helyezték koporsót a gyászoló sokasága kísérte a zagyvarékasi rámpáig. Amíg a gyászmenet haladt, szólt a tűzsziréna is.

A korabeli Jász Hírlap terjedelmes írásából néhány sor: „Egy megnémult utast hozott hétfőre a szolnoki autó, egy fáradhatatlan harcost, a tudomány és az életrevalóság minden fegyverével felszerelt katonát, aki a jász ügyeknek egész életén át hajlíthatatlan és offenzív vezére volt.”

Dr. Kele József földi maradványát a Jászberényben megtartott gyászszertartás után ide helyezték örök nyugalomra.

Az idő múlásával halványult emléke, az utókor elfelejtette. Azt, hogy dr. Kele József sirja gondozóra, szerény síremléke felújításra vár, a jelenkorban élő és munkálkodó tűzoltóbajtársai hallották meg. Vették gondozásba sirját. És halála 80. évfordulójára síremlékét felújították.

Szimbolikusnak tartom, hogy most a

A felújított síremlék megszentelése

Az ünnepség apropóját az adta, hogy Jászberényben a Szent Imre temetőben van eltemetve dr. Kele József vármegyei főügyész, a szolnoki tűzoltóság 41 éven át volt elnöke, és egyben a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Tűzoltó Szövetség alapítója és elnöke. Sírja az utóbbi időben már eléggé elhanyagolt állapotban volt. 2009-ben a Megyei Szövetség a sírt megváltotta, gondozásba vette és a megyei ügyészséggel és a szolnoki tűzoltósággal összefogva, a síremléket felújították, a környékét pedig rendbetették. 80 éve, 1929-ben halt meg dr. Kele József, s halálának 80. évfordulója tiszteletére a szövetség úgy döntött, hogy a megyei Szent Flórián napi ünnepi megemlékezést Jászberényben tartja. Nem véletlen, s talán szimbolikus is, hogy az ünnepség napjaként május 6-át választották, hisz Kele József részletes kutatásokat végzett a Redemptió létrejöttével és lefolyásával kapcsolatban, s hosszú éveken keresztül óriási energiát befektetve és nagy erőket megmozgatva küzdött az 1745-ben és az utáni években igazságtalanul a kincstár-

helytörténeti kutató, dr. Kele József életútjának kiváló ismerője tartott ünnepi megemlékezést:

„Dr. Kele József Jász-Nagykun-Szolnok vármegye hajdani főügyésze, a megyei Tűzoltó Szövetség első elnökére, kora jeles személyiségére emlékezünk.

Jászfelsőszentgyörgyön született 1863. december 3-án, Szolnokon hunyt el 1929. június 21-én.

Jászberényben érettségizett, jogi tanulmányait Egerben végezte. 1891-ben tett ügyvédi vizsgát.

Egyénisége, életútja alakulására hatással volt a példaképül szolgáló népes családi háttér.

Köztisztviselői, közéleti pályáját Szolnokon kezdte, és fejezte be. Volt gyakornok, vármegyei jegyző, árvaszéki ügyész, végül vármegyei főügyész. Városi képviselő, élete végéig a törvényhatósági bizottság tagja.

1915-ben önként jelentkezett katonának. A 29. gyalogezred századosaként szolgált a háborúban.

A Tanácsköztársaság idején a Jászfelső-

tűzoltóság védőszentje. Szent Flórián napi ünnepi rendezvényükön, május 6-án a jászkun Redemptió 264. évfordulóján emlékezünk dr. Kele Józsefre.”

rancsnoka lett. A legenda szerint az erődben hatalmas tűzvész pusztított, amit Flórián – szinte kilátástalan helyzetből – megfékezett. Katonái, kiket a legször-

ben csak tud, segítségére legyen a foglyoknak. Azonban elfogták, bíróság elé vitték, és a bíró arra ítélte hogy nyakában követ vessék a folyóba. Az ítéletet 304. május 4-én hajtották végre: az Enns folyó hidjáról taszították le Flóriánt.

Kultusza elsősorban Felső-Ausztriában, Tirolban, Bajországbán terjedt el, de nagy tiszteletnek örvend Lengyelországban, valamint Magyarországon is. Mivel folyóban halt mártírhalt, a középkorban az árvizek elleni védőszentként is tisztelték.

Díszőrség Kele József sirjánál

A megemlékezés után dr. Medvegy János a helyi Nagyboldogasszony Főplébánia apátplébánosa mondott imát és megszentelte a felújított síremléket. Ezután koszorúzás következett.

Az ünnepség 10 órakor a Főtemplomban folytatódott, ahol dr. Katona István egri segédpüspök ünnepi szentmisét mutatott be az élő és meghalt tűzoltókért. A szentmise után a megye tűzoltóságának képviselői a Déryné Művelődési Központ nagytermében gyülekeztek, ahol kezdetét vette a Szent Flórián napi megemlékezés. A köszöntök és méltatások után Főzer Tibor, a helyi tűzoltóság parancsnoka emlékezett a tűzoltók védőszentjére, Szent Flóriánra:

„Szent Flóriánra, a tüzes mesterségek védőszentjének napjára emlékezünk most. Ki is volt Ő valójában, és miért Őt tisztelik és hívják segítségül a tűzoltók, a kovácsok, kéményseprők és a pékek mindennapi munkájuk során. Magyarországon közel két évtizede, 1991 óta újból megemlékeznek róla a tűzoltók, az újabb és újabb tűzoltó generációk ismerik meg alakját és történetét. Tegyük ezt meg mi is, hiszen a mindennapok során ugyan megtaláljuk szobrát és más emlékhelyét a tűzoltó laktanyákban, azonban igazából minden év május 4-én emlékezünk reá, keressük benne azt a példaképet, aki erőt és kitartást ad a munkánkhoz.

Flórián a római légiós katona a mai Felső-Ausztria területén született a III. század második felében. A légióban tehetség, bátorsága révén gyorsan haladt előre a katonai pályán, rövidesen egy erőd pa-

nyűbb tűzhaláltól mentett meg, Flórián emberfeletti erejének tulajdonították a tűzvész elmúltát, még életében megszületett a Flórián-legenda.

A 3. században, mint sok más katona, ő is keresztény lett. A század utolsó évtizedei nyugodtak voltak, így Flórián kitöltvén a szolgálat éveit, békességben vehetett bú-

Szent Flóriánt ábrázoló faszobor (XVII. szd.) a Jász Múzeum gyűjteményéből

Fotó: F.L.

csút a hadseregtől, s mint kiszolgált katonai szolgálati helyén telepedett le. 303-ban ismét kitört az egyházüldözés. Amikor Flórián megtudta, hogy elfogtak negyven keresztényt, útra kelt, hogy ami-

A fotókat a tűzoltóság bocsájtotta rendelkezésünkre.

A tűzvészek ellen védő Szent Flórián alakja a 15. század végén vált közismertté. A 17. század óta alig van olyan magyar helység, ahol Szent Flórián képét, vagy szobrát meg ne találunk templomokban, házakon, utak mentén.

Tűzoltó elődeink védőszentként tisztelték, ünnepként ülték meg május 4-ét, Flórián napját, s a tűzoltók ma már újból személye előtti főhajtással tisztelegnek. Élete és halála megmintázza azt az elkötelezett hivatástudatot, melynek alapja a munkába vetett hit és a hagyományokhoz való ragaszkodás. Flórián a római császár egyszerű katonája volt, de jelképpé vált: az emberség, önzetlen segíteni akarás és hősiesség jelképévé.

Szent Flórián a hagyomány szerint őrizi a tűzoltókat a bajban. A magyar tűzoltók hivatalosan 1834-től emlékeznek mártírhaltát védőszentjükről.”

Befejezésül a következőket mondta: „Azokat ünnepeljük ma, akik bátrak voltak, akik segítő kezet nyújtottak, akik odaszaladtak, ahonnan mások menekültek. Ők a tűzoltók. Ma őket ünnepeljük, akik méltó utódaik Flóriánnak a hős római légiósnak.”

Besenyi Vendel

A hely, ahol mindenki otthon érezte magát...

...nem más, mint Rácalmás. A Rácalmási Faluvédő Egyesület és Rácalmás Nagyközség Önkormányzata 2009. július 15-18-ig itt rendezte meg a Város-és Faluvédők Szövetsége XXVIII. Találkozóját és Szakmai Konferenciáját. Pallas Athéné hívei 1980-tól évente találkozót és konferenciát szerveznek az ország valamelyik településén, hogy megismerjék az adott helység sajátosságait, természeti és épített környezetét, tájékozódjanak az örökségvédelem, természetvédelem – a rendszerváltás után pedig – a civil szervezeteket érintő aktuális témákban, megosszák egymással sikereiket, problémáikat, amelyeket településükön élnek meg. A Jászberényi Városvédő és Szépítő Egyesület – mint rendszeres résztvevő – idén is képviseltette magát nyolc fővel a rendezvényen.

Rácalmás a Duna jobb partján – Budapesttől 62 km-re délre, Dunaujvárostól 10 km-re északra – fekszik a 6-os út mellett. Már az őskorban is lakott volt, később megfordultak itt kelták, avarok, longobárdok és hunok is. 1329-ben az Almási család birtoka volt. A török hódoltság miatt elnéptelenedő falvakba – így Rácalmásra is – szerbeket (rácokat) telepítettek. 1696-tól már Rác-Álmás néven említik a települést. A falu a 18. században szépen fejlődik, de a reformkor hozza meg a gyors átalakulást. Tégla-nyarak, 10 kúria, templom épült. Ennek Jankovich Miklós a főszereplője, fő szervezője volt. A szabadságharcban is részt vettek a rácalmásiak 242 fővel. A kiegyezés után szintén igen aktív volt a rácalmási elit réteg. Főszolgabírók, országgyűlési képviselők és miniszterek, művészek kerültek ki a faluból. A 20-as, 30-as években egyre több pesti polgár fedezte fel a kiváló természeti adottságokkal rendelkező települést, és sorra épültek a nyaralók Rácalmáson. 1950-től változott nagyot a település élete. Ekkor kezdték építeni Dunapentele – Sztálinvárost, s az ipari centrum elszívta a falu lakosságát, az Ófalura építési tilalmat rendeltek el. A község leépült, s ez a folyamat az 1980-as évekig tartott. Majd megfordult. Egyre többen költöztek ki a városból a jó levegő, a kulturált környezet és a kiváló infrastruktúra miatt. A rendszerváltozás nagy fejlődést hozott a településnek, évente 100-150 fővel nőtt a lakosság. Az Ófalut az építési tilalom alól felszabadították, a Nagyszigetet 1997-ben országosan vé-

detté nyilvánították. A 90-es évek elején az önkormányzati széthúzás, egymás legyőzése volt jellemző itt is, nem pedig a falu fejlődésének elősegítése. Kiutat kerestek hát, ezért olyan egyesületet alakítottak, melynek célja a település fejlesztése és felemelkedése. 1994-ben, 15 évvel ezelőtt, megalakították a Faluvédő Egyesületet. Az egyesület az önkormányzati választásokon indította jelölt-

kúria tőszomszédságában 2007-ben megnyitott Jankovich-kúria Hotel & Étterem áll a vendégek rendelkezésére, 2009 tavaszától pedig további szobák és wellness részleg várja a látogatókat. Példaértékű ez az összefogás, együttgondolkodás, egyetértés.

A találkozóra érkezvén július 15-én délután kikapcsolódásként egy sétán vehetünk részt, ahol megismerhettük az Ófa-

Dr. Gedei József polgármester úr átveszi Schrik Istvántól, Rácalmás polgármesterétől az országos találkozó rendezésének jogát szimbolizáció városvédő botot.
Fotó: Sas István

jeit, s a falu lakossága megértette miről is van szó, s a jelölteket bejuttatta az önkormányzatba, illetve a polgármesteri székbe. Ma Rácalmás képviselőtestületének (összes) 11 tagja és a polgármester egyben faluvédő is.

Milyen sikereket értek el? Az előbbieken említett Jankovich-kúriát 2002-ben hitellel visszavásárolta az önkormányzat Bábólnától, ahol 9 hektáron libatelep működött az előző rendszerben. 2003-ban pályáztak a Jakovich-kúria Turisztikai Központ kialakítására, melynek eredményeként 500 millió Ft beruházás valósult meg. 2006-ban Phare-támogatással a II. ütemben a melléképületek megújítása volt a cél, ahol a kézműves műhelyeknek és a helytörténeti gyűjteménynek kívántak helyet adni. A kúria gazdasági épületeiben kialakított ökoturisztikai központ 2007-ben nyílt meg, így létrejött a komplex turisztikai látogatóközpont. A pályázatokon elnyert összeg 1 milliárd Ft. A

lut, a Művelődési Házat és a temetőt. Megsejttük a löszfalak felépítését, elhelyezkedését, mozgását és annak következményeit. Az esti program példaértékű volt a konferencia résztvevői számára. A helyi általános iskola diákjai és pedagógusai által színpadra állított tanmese a kölcsönös tiszteletre, egymás elfogadására tanított az állatok és az ember meglehetősen egyenlőtlen viszonyrendszerébe csomagolva. Nógrádi Gábor *Segítség, ember!* című írásából készült forgatókönyv alapján egy egyfelvonásos zenés darabot vittek színe az alkotók a városvédők tiszteletére.

16-án délelőtt az ünnepélyes megnyitó után plenáris ülés kezdődött. Három téma köré, az örökségvédelem, az ártéri erdők és a civil szervezetek köré csoportosultak az előadások. *Dr. Mezős Tamás*, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke az örökségvédelem helyzetéről és az aktuális feladatokról adott körképet. Tá-

jékoztatást adott az *Új Magyarország Vidékfejlesztési Programról*. 313 pályázat érkezett a programra országos szinten, a megítélt támogatás 111 milliárd Ft. Ezen belül az Észak-Alföldi régióban 60 pályázatot fogadtak el, melyek támogatási összege 11 milliárd Ft. Ebben benne van Jászberény pályázata is a város középületeinek homlokzati felújítására.

A legnagyobb érdeklődést *Zsigmond László* főépítész *Örökségvédelem a rácalmási Ófalu és a Jankovich-kúria megmentése tükrében* című előadása váltotta ki a hallgatókban, melynek lényeges elemeit – hogy hogyan lett a libatelepből turisztikai központ – fentebb már bemutatam. A továbbiakban *Csihar László* és *Sipos Katalin*, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai a korszerű erdőművelésről, természetvédelemről, a parkerdőkről, valamint részletesen a rácalmási Nagyszigetről tartottak valóban érdekfeszítő előadásokat. A civil szervezetekkel foglalkozó blokkban *Szente Tünde* szociológus egy felmérés eredményeit ismertette a *Civilek a helyi társadalomban és a kultúra alakításában* című előadásában. Időhiány miatt azonban ez a témakör a délutáni szekcióüléseken bontakozhatott ki igazán, ahol ez a téma volt a legnépszerűbb, hiszen a civil szervezetek erősítéséről, együttműködéséről, kapcsolatrendszeréről, pályázatírásról cserélhettek eszmét a konferencia résztvevői. Itt került bemutatásra a Kisújszállási Városvédő és Szépipítő Egyesület *A több szálból font kötél erősebb* című anyaga, mely a civil szervezetek összefogását hangsúlyozza.

Az esti kikapcsolódást a hosszú forró munkás nap után a Baracs Táncegyüttes, majd a Digitál Együttes programja biztosította. A felcsendülő 70-es 80-as évek slágerei először csak éneklésre, később táncrea serkentették a városvédőket. Az „Újra itt van a nagy csapat...”, az „Azért vannak a jó barátok...” dallamaira pedig megindítóan karöltve hullámozott és tapsolt a közönség a színpad előtti téren.

17-én újabb forró nyári nap virradt ránk, de a délelőtti plenáris ülések témáinak érdekessége, a prezentációk enyhíteni igyekeztek azt. *Szél Tamás*, a MÉLYÉP-TERV főmérnöke a rácalmási és kulcsi partszakasz védelmi munkáiról számolt be. A lösz tulajdonságainak bemutatása után – csúszik, omlik, rogyik – védelmi példákat szemléltetett. Hangsúlyozta, az éghajlatváltozás hatásai a löszpartokra nem emberi léptékű folyamatok, de figyelemmel kell kísérni a változásokat, s számítható biztonságot kell teremteni a mérnöktársadalomnak. *Kenesei József*, a

GEOTESZT Kft. vezető tervezője a 2005-ös ercsi példát elemezve végső konklúzióként a következőt mondta: „Aki löszös területre építkezik, és nem vigyáz a vízelvezetésre, öngyilkosságot követ el.” A régészeti előadások, leginkább *Belényesy Károly*, a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat régészeti igazgatója ismertetése volt adataiban megdöbbentő, miszerint ma Magyarországon kb. 1 millió régészeti lelőhely van, ehhez a munkához pedig 500 régész áll rendelkezésre. Párhuzamot vont a természetvédelemmel, miszerint ugyanúgy megbetegedhet az ember, ha nem foglalkozik a

Faluvédők XXIX. Országos Találkozójának. A vándorbotot *Dr. Gedei József* polgármester vette át *Schrik István*tól, Rácalmás polgármesterétől. *Bolla János*, egyesületünk elnöke pedig röviden bemutatta a jelenlévőknek Jászberényt, s meleg szívvvel invitált a jövő évi programokra.

Este, a polgármesteri fogadás után bemutatásra került egy kisfilm a konferencia résztvevői számára, amely Jászberény nevezetességeit villantotta fel, kedvcsinálónként, ráhangolásként a következő konferenciára. Szeretnénk viszonzni vendéglátásunk során mindazt a figyel-

A jászberényi városvédők kised csoportja a Jankovich-kúria udvarán.

Fotó: Sas István

kulturális örökséggel, mintha elhanyagolja és rombolja környezetét. Célként megfogalmazta, el kell érni az örökségvédelem társadalmi támogatottságát. Ennek érdekében a szakszolgálat jelen lesz a Sziget Fesztiválon, ahol a fiatal felnőtt társadalom figyelmét akarja felhívni a kulturális örökségekre. Végül *dr. Winkler Gábor*, Pápa főépítésze, az Európa Nostra Tanácsának tagja beszámolt az Európa Nostra jelenlegi munkájáról és jövőjéről. Ezután *Ráday Mihály*, a Város- és Faluvédők Szövetsége elnöke vezetésével sor került a szekcióülések összefoglalójára, az ajánlások megtételére szekciónként.

Ekkor következett a jászberényi delegáció számára talán a legizgalmasabb pillanat, hiszen a vándorbot és zászló ünnepélyes átadására került sor. A vándorbot átvéő település elnyeri a következő évi találkozó rendezési jogát. Igen, 2010 júliusában Jászberény ad otthont a Város- és

met, kedvességet, odaadást, amit Rácalmásan, de korábban Békéscsabán, Mórton, Nyíregyházán vagy Tapolcán tapasztaltunk. Viszontlátásra városvédők, Jászberényben!

Botkáné Sárközi Ildikó, az egyesület vezetőségének tagja

**A BERÉNYI
KÁRMENTŐ
KÖVETKEZŐ
SZÁMA
2010
JÚLIUSÁBAN
JELENIK MEG.**

Rejtőzködő keresztek a Hajtában

Az 1970-80-as években az Országos Kéktúra útvonalán gyalogolva figyeltem fel jobban a kőkeresztekre, esetenként a fából és vasból készületekre. Valahol Vas megyében láttam meg a legkülönösebbet, melynek nem a formája, hanem a színe volt kissé bizarr. A jószándékú hívek világoskékkel festették be az egészet. Utána már nem lepődtem meg azon sem, amikor Alattyánban kályhaezüsttel befestett keresztet találtam. Természetesen azt is lefényképeztem, s így ma már több mint száz diapozitívet őrzök, mely az ország különböző tájain talált vallási emléket ábrázolja. A gyűjteményben azonban megtalálhatóak a Kelet-Szlovákiában, vagy éppen Lengyelországban készületek is.

Miután már nem esetlegesen, hanem tudatosan kerestem a feszületeket, fontosnak tartottam, hogy mind többet megismerjek azok történetéről. A vonatkozó irodalomból vált előttem ismertté, hogy Magyarországon a középkor óta beszélhetünk keresztek állításáról. Levéltári adatok szerint gyilkosságok színhelyén állítottak először úgynevezett engesztelő keresztek. Később feltűntek a keresztek a határban, családok földjén is, oltalmazó, engesztelő, hálaadó és felajánló céllal. De állítottak keresztet a gonosz elűzésére is. A 18. században vált igazán gyakorivá a keresztállítás, mely elsősorban a vidéki ember vallásosságát mutatja, aki háláját, hűségét fejezte ki vele Isten felé. Az I. világháború pusztításai, veszteségei is arra ösztönözték az élőket, hogy keresztek állítsanak emlékezésül. Ez talán az egyetlen kis szakrális építmény, melyet minden magánszemély állíthatott.

Jászberény sem szűkölködik keresztekben. Besenyi Vendel tagtársunk és Nagy Tamás tanár úr ez év nyarán vette számba a városban és a határban található feszületeket, melyből több mint ötvenet számoltak össze és fényképeztek le.

A következőkben két olyan keresztet mutatok be, melyet csak nagyon kevesen ismerhetnek. Esetleg a Hajtában járók akadhatnak rá, ha a turista útjelzéseket követik, vagy ha van egy „benszület”, aki elvezeti őket ezekhez a rejtőzködő keresztekhez.

A 31-es számú úton, a Jász-Nagykun-Szolnok megye határát jelző tábla előtti földúton jobbra fordulva induljunk el a Hajta főútján, amelyen zöld sáv turista-

jelzést találunk. Kb. 2,5 km után egy kis hídhöz érkezünk, melyen áthaladva a jobb oldali nyárfákon a sárga sávjelzés van. Azt követve kb. 600 m után balra megpillantjuk a fából készült és drótráccsal körbe vett feszületet. Érdekesége, hogy beton lábra állították. Nehezen, de még látható, hogy 1940 óta áll ezen a helyen. Íme a rajta lévő szöveg:

A boldogságos szűz anya tiszteletére készítette Kaszás Mihály és neje Bóta Ilona 1940

Szerettem volna még többet megtudni erről a szakrális emlékről és megkértem *Krizsa Istvánné Marikát*, mint a környék jó ismerőjét, hogy legyen ebben segítségemre, aki *Pintér Márta* körzeti megbízzottal indult a felfedezőútra. Nem kellett sokat várnom, hogy megérkezzen az információ:

Bóta Ilona nagyon beteg volt, s miután felgyógyult, hálából állíttatta a keresztet. A házaspár félt, hogy az 1944 őszi átvonuló front miatt az emlékek baja eshet, ezért lefűrészelték a betonláb felett és a közeli nádasba rejtették. Amikor a háborús események elcsendesedtek, visszatették eredeti helyére.

A kereszt különlegessége, hogy amíg a fából készült feszületekre általában bádogból kivágott korpusz került, itt viszont fémből öntött alakot láthatunk.

A főútra visszatérve tovább folytatjuk túránkat a már ismert zöld sávjelzésen. Újabb 3 km megtétele után éles jobb kanyar következik. Maradva a zöld sávjelzésen bő másfél kilométer után, bal oldalon, a fáktól erősen takarva akadunk rá az úgynevezett Turjányi keresztre, melynek a lábánál lévő fehér márványtáblán nehezen betűzhető a következő szöveg:

Isten dicsőségére a világháború emlékére állíttatta
Nagy Teréz és gyermekei 1918

Áldás és Béke a Földön Mindörökké Ámen

És az állítás története, melyet szintén Marikától tudok: Turjányi Istvánné Nagy Teréznek a fiát kivitték a frontra, és sokáig semmit nem tudott róla. Amikor egészségesen megjött a háborúból, hálából és a hazatérés emlékére állíttatták a keresztet. A viszonylag jó állapotban lévő emléket generációkon át a Turjányi család gondozta. Mára viszont már nincs élő utód, s így az gazdátlanává vált.

Jó szívvel ajánlom, hogy májusban a mozsári kosbor virágzása idején tegyenek egy túrát erre az akácillatú tájra, s találják meg a rejtőzködő keresztek.

Faragó László

Emlékezés az aradi vértanúkra

Városvédő és Szépítő Egyesületünk a hagyományokhoz híven, október 6-án a Fehértói temetőben, az 1848-as honvédek síremlékénél emlékezett meg az 1849-ben Aradon és Pesten kivégzett hősookról.

Elsőként *Bolla János* egyesületi elnök

Bolla János elnök köszönti a hallgatóságot

katonadalokat énekelt, majd *Mátics Béláné* szavalata után *Besenyi Vendel* helytörténeti kutató emlékezett az 1849-es októberi eseményekre. Ezt követően elhelyezték az emlékezés koszorúit a síremléknél, majd a népes gyülekezet átvonult a Védett temető kertbe.

Besenyi Vendel helytörténeti kutató a 14 vértanú utolsó mondatait idézte

Fotó: Faragó László

A szép számmal megjelent emlékezők

Újabb emléktáblák városunkban

Az elmúlt hónapokban két emléktáblát lepleztek le Jászberényben. 1989 óta a 40. és a 41. márványlap került falra. Augusztus 2-án a Porciunkula búcsú kertében megszentelt tábla a Ferences templom főbejáratánál a Rend alapításának 800. évfordulójára emlékezett.

Október 30-án a Jász Múzeum fennállásának 135. évfordulója alkalmából rendezett ünnepség keretében felavatott táblán az intézmény eddigi vezetőinek nevét olvashatjuk.

IGAZGATÓK A JÁSZ MÚZEUM SZOLGÁLATÁBAN 1874 - 2009	
OSZORÓCZKY JÁNOS	1874 - 1876
IFJ.SZABÓ JÓZSEF	1877 - 1890
BATHÓ ENDRE	1891 - 1898
ALMÁSY ÁRPAD	1899 - 1901
ALMÁSI ANTAL	1902 - 1913
DR.BANNER JÁNOS	1913 - 1920
SZELE AMBRÓ	1920 - 1921
SIMONYI GYULA	1922 - 1926
RÉZ KÁLMÁN	1926 - 1946
BLENESSY JÁNOS	1947 - 1950
KOMÁROMY JÓZSEF	1950 - 1951
DR.CSALOG JÓZSEF	1952 - 1954
DR.ERDÉSZ SÁNDOR	1954 - 1956
HALMOS ISTVÁN	1957 - 1958
TÓTH JÁNOS	1958 - 1994
HORTINÉ DR.BATHÓ EDIT	1994 -

Fotó: F. L.

A Bori kereszt „feltámadása”

2008 nyarán jártam először a Szent Imre halmon, hogy fényképen rögzítsem a földön heverő kereszt látványát. Rá egy évre, most júniusban ismét felkapaszkodtam a dombra, hogy a korpusz nélküli maradványokat megörökítsem. Egyesületünk újságjának nyári számában azon keseregtem, hogy ebből a szakrális emlékből már semmi sem lesz. Szerencsére volt, aki másként gondolkodott. Régi ismerősöm, egykori iskolatársam, a Szent Imrei tanyáról származó *Arva Imre* mesélte el, hogy ezen év tavaszán fogant meg benne a gondolat: fel kellene újítani

A felújítás előtti állapot 2008 nyarán

a keresztet. Feleségével, Erzsikével osztottak-szoroztak, hogy szerény jövedelmükből mennyit tudnának erre fordítani. Úgy számoltak, hogy 700.000.-Ft. jutna e nemes célra a családi kasszából. A több helyről kapott árajánlat közül a legelőnyösebbet választották, de az is felül volt a millión. S akkor jött a segítség az Önkormányzat Városfejlesztési Bizottságától, hogy a differenciát átvállalják.

Ennek tudatában elkezdődhetett a restaurálási munka a jó nevű Szabó kőszobrász üzemből, s október utolsó hetében már állt is a mesterien felújított kökereszt, melynek megszentelésére meghitt ünnepség keretében került sor. A városból sokan tartották fontosnak, hogy a ködös novemberi hétvégén ott legyenek a Szent Imre halmon. A terület önkormányzati képviselője *Velkei Zoltán* köszöntöje után a Jászági Hagyományörző Egylet

tagjainak éneke hangzott az őszi tájban. Ezt követően Sugárné Koncsek Aranka, aki városunk múltját a legnagyobb részletességgel ismeri, a halom és a rajta álló kereszt történetét mondta el:

Fodor Ferenc a „Jászság életrajza” című munkájában a Jászság mesterséges

halmairól, a Kunhalmokról azt írja; „hozzátartoztak a Jászföld domborzati képéhez.” E mesterséges halmokat nem a jászok emelték, készen kapták és természetes, hogy használatba vették.

Jászberény nagy kiterjedésű határában hajdan igen sok kunhalom állott. A tájhoz, az itt élők életéhez tartoztak. Őseink az idők folyamán a halmokat nevesítették. Fodor Ferenc Jászberény határában a régi térképeken fellelt 37 halom nevét

közi. E sok halom közül az egyik, ahol most összejöttünk, hogy részesei legyünk a régmúlt mos újra állított kereszt felszentelésének a „Szent Imre halma”. A névadás dátuma ismeretlen.

Jászberényben a hívő, vallásos elődeink által állított legrégebb szakrális emlék a hódoltság idejéből, 1661-ből a Fehértói temetőben lévő kökereszt.

A XVIII. század első fele az eladottság, majd a redemptió időszaka. E küzdelmes években állított Szent szobrok, keresztetek számát közli az 1766. évi kanonikai vizitációról készült írás. E szerint volt 6 Szent szobor; 3 kőoszlop, 3 kökereszt, és „Az utak mentén 8 fakereszt, közülük 6 jó állapotban, 2 pedig meg van rongálva.”

A keresztzsentes pillanata

Azt, hogy e fakeresztek hol voltak, nem ismertették.

hogy „Kőkereszt a Szent Imre dombon a keresztre feszített képmásával, a város állította 1810-ben.” E sorokat ismételte Gyurka József plébános 1879-ben, majd az 1881-ben készült leltár írója is.

Az 1766. évi kanonikai vizitáció anyaga azt is tudatta, hogy az elhunyt török-görög kereskedőket nem a temetőbe, hanem az útszéli keresztelnél temetik el. A későbbiekben itt hantolták el a kereszttség nélkül elhalt „kisdedeket” is. Majd az

feszület a korpusszal. Barokkos talapzatán „Borhiak ... 1810” megkopott felirat maradvánnyal várja, hogy ne ítéltesen teljes pusztulásra. Emelésének 200. évfordulójára megújulva álljon a Szent Imre halmon.”

Optimista lévén reménykedtem, hogy úgy lesz. Voltak biztató jelek, és elítélendő cselekmény is.

„Ebből az óhajból már valószínű semmi sem lesz, ugyanis a ledőlt keresztől egy-

A Szent Imre halom 200 éves keresztje nem lett az enyészete. Jótevői, megmentői az egykor a közelben élő Árva Imre és hitvestársa Vass Erzsébet. Ők kezdeményezték helyreállítását. Adományozták a szükséges anyagiak jelentős hányadát. A hiányzó részt adta a város önkormányzata.

A helyreállítás kivitelezői, a szakszerű precíz munkát végző Szabó Károly építész és fia, Szabó Csaba kőszobrász-restaurátor.

A Szent Imre halmon a régi helyén a megújult talapzaton, új korpusszal áll a kereszt. Köszönet érte az anyagiakat biztosító adományozóknak.

Köszönet a helyreállítás munkálatait végzőknek.

Köszönet mindenkinek, akik nem engedték, hogy a 200 éves szakrális emlékmű az enyészete legyen.

Kérem vigyázzunk rá, gondozzuk.”

Faragó László

A Jászsági Hagyományörző Egylet

egyre növekvő számú tanyai lakosság is halottait a közelben lévő kereszt mellett temette el. Így lett hajdan a Szent Imre halom is kicsiny temetőként.

E temetkezési szokást tiltotta meg a tanács 1862. márciusi ülésén hozott határozata. Ezt követően a tanyán elhunytakat haza kellett hozni, és itthon temetni.

Nem ismert, hogy e határozat után a tanyák közötti kereszték közül a régiek mellé még hány új sírhalt domborodott. A halotti anyakönyv szerint a keresztkekhez, esetenként bejelentve még sokáig temettek.

A halotti anyakönyv tudatja, hogy a Szent Imre tanyán lakó Fülöp János, Tehenes Magdolna szülők, 1873. december 5-én 5 napos korában elhunyt András nevű gyermeküket másnap „eltemették a Szent Imre halmi keresztelnél.” Ugyancsak a Szent Imre halmi keresztkezhez temette el 1874. április 7-én az előző nap 48 éves korában elhunyt Csirke József Szent Imre tanyai földmivest felesége, Babucs Viktória.

Az elmúlt századokat lezárva folytatásként a 2008. júniusi „Berényi kármentő”-ben írt soraimat idézem; „Az idők múlásával a megváltozott tájban, a múlt hagyatékaként a Szent Imre halmon kopottan, de állt a sok vihart átvészelt szakrális emlékmű. Napjainkban a földön fekszik a vihar által ledöntött darabokra tört

szerűen levésték a keresztre feszített Jézust.” olvastuk Faragó László 2009. júliusi „Berényi Kármentő”-ben megjelent sorait.

Máig ismeretlen két személy a ledőlt keresztet tovább rombolta, a korpust eltu-

Jobb oldalon elől áll Árva Imre és felesége

lajdonította. De Jászberényben napjainkban nem a rombolók, hanem a szakrális emlékek jótevői, megmentői vannak többségben.

Megújult vallási emlékek

Először 2007 őszén számolhattunk be arról, hogy a város területén lévő kőkeresztek restaurálása elkezdődött. Abban az évben újult meg a Mátyás utca végén

lévő szakrális emlék, majd nem sokkal utána a Kolos hídnál álló kereszt. Alig egy év múlva 2008. szeptember 14-én

már a harmadikat szentelte fel dr. Medvegy János apátplébános, mely a Szelei út bal oldalán a Vásártér területén talál-

ható. S immár itt a negyedik, melynek történetét és a felszentelési ünnepség részleteit Mátics Béláné tagtársunk írásából ismerhetjük meg:

„2009. augusztus 20-án a déli harangszóra 40-50 ember gyűlt össze a Rác utcában, hogy az ünnepet még emlékezetesebbé tegye. Önkormányzati képviselők, gazdaköri tagok és a környéken lakók látogattak a kereszthez. Az 1909. november 1-jén állított és most felújított kereszt újjászentelésére került sor, melyet dr. Medvegy János apátplébános végzett. A

Berzátzy-féle halastó déli részén – a tó területén belül, egy kis szigeten – közel a vasúti hid felé vezető úttól jobbra áll Nepomuki Szent János szobra.

A Zagyva gátrendszerének kiépítése előtt az árvizektől sokat szenvedett város lakói a XVIII-XIX. században több helyen is felállították a szent szobrát, hogy oltalmazza és védje őket annak veszedelmétől. A szobor barokk emlékeinknek talán legszebb példánya. Az eredetileg festett szobron ma már a festékek nyoma sem található. Felirata nincs, de ha valami-

feliraton már jól olvasható: Állította Rác Imre és felesége Csikó Erzsébet. A

kor volt is, már elüntette azt az idő vasfoga. Az 1879. évi plébánia átadási jegyzőkönyv szerint Fényes György, az 1927. évi szerint pedig Fejes György özvegye állította 1800-ban. A sokak által kevésbé ismert műalkotás felújítást és rendezettebb környezetet érdemelne.”

A könyv írója sajnos már nem érthette meg, hogy óhaja valósággyá váljon. Nekünk adatott meg, hogy gyönyörködjünk az akkori mester munkájában, melyet Szabó Károly és fia Csaba varázsolt újjá.

Faragó László

Parkosítási munkák a szoborcsoport környezetében

Báli előzetes

2010. február 13-án szombaton a 21. alkalommal kerül megrendezésre a régi hagyományokat felelevenítő Jász bál, a Déryné Művelődési Központ dísztermében. A vacsoráról a Hotel Lehel Gyöngye

gondoskodik, a zenét pedig a Kozma Trio szolgáltatja. A háziasszonyi teendőket a bálanya látja el, de lesz nyitótánc, táncrend, tombola, és az est folyamán köszöntik a bál díszvendégét is.

Reneszánsz forgatag a 20. Jász bálon

Fotó: Baráth Károly

Egyesületünk által tavasszal restauráltott, majd június 6-án szép ünnepség keretében felszentelt Időjóslo szentek szoborcsoportjának környezetében tagtársaink – Bolla János elnök felhívása nyomán – egy héten át azon dolgoztak, hogy megújuljon a „Dónátus domb”. Naponta 6 órán át tevékenykedtek, hogy a 800 m²-es területet megtisztítsák a gyomoktól, termékennyé tegyék és fűmaggal bevesseék. Munkájuk nyomán tavasszal már zöld pázsit díszlik az időjóslo szentek halmán.

Akiknek mindezt köszönhetjük:

Baráth Miklós, Besenyi Vendel, Bolla János, Bolla Jánosné, Cserta István, Goda Zoltán, Jakusné Tóth Edit, Járominé Bolbás Erzsébet, Katona Katalin, Kiss László, Kiss Lászlóné, Lantos Tiborné, Mátics Béla, Mátics Béláné, Molnár Tamás, Muhariné dr. Bolla Ilona, Muhari Milán, Nagy András, Nagy Gábor, Pélyi András, Simon József, Streitmann András, Szántai Katalin, Tiborcz Zoltán, Váradi Attila.

FL.

Dérynére emlékeztünk

1872. szeptember 29-én este egy idős, beteg szív megszűnt dobogni. Egy legenda, páratlan tehetséggel megáldott színésznő halt meg Miskolcon immár 137 éve.

A Déryné Művelődési Központ, a Jász Múzeum és a Városvédő és Szépítő Egyesület 1990 óta minden évben megemlékezik Jászberény halhatatlan szülöt-

sen formálta meg Rómeót. Ezeket az információkat Varga Imre feljegyzéseiből ismertette. Itt mondta el Utasi Hajnalka: Déryné Széppataki Róza című versét *Klinkóné Hódi Mária* az egyesület vezetője tagja. A koszorúk, sírcsokrok elhelyezése után felkerestük a Színház-történeti és Színészmúzeumot.

A boltívek alatt felállított echós szekéren

Jászberényiek Déryné sírjánál a miskolci Szent Anna temetőben

téről oly módon is, hogy díjat alapított és évente két-két személynek adományozza az emléklapok, akik a zene, tánc, ének, illetve színházi területén kiemelkedő tevékenységet folytatnak. Ebben az évben Balogh György jászberényi művelődési ház igazgatója, valamint Kövér István citerás kapta az elismerést. Munkásságuk méltatását a beszámoló végén közöljük. Az idei megemlékezés rendkívüli volt, mert a jászberényi ünnepség után városvédők, honismereti szakkörösök, könyvtárosok, a jászberényi Hagyományörző Egyesület tagjai buszra ültek és Miskolcra vetették az útirányt, hogy az emlékezés virágait, koszorúit személyesen tegyék le a nagy színésznő nyughelyére a Szent Anna temetőben.

A síremléknél *Mátics Béláné* egyesületi tag elszavalta Várnai Zseni: Déryné dal című versét. *Sas István* igazgató úr pedig méltatta a nemzet fülemüléjének becézett énekesnő nehéz és viszontagságos életét, jelentősebb prózai és opera szerepeit.

Megtudhattuk, hogy vígjátékban, sőt férfi szerepben is megálta a helyét. Sikere-

akár Széppataki Róza is utazhatott volna a vándorszínészet hőskorából.

A Miskolci Nemzeti Színház művészbemutatójánál Schaár Erzsébet alkotása látható. A színésznő szoboralakja nem a törékeny, aprótermetű Rózát juttatta eszünkbe.

Kellemes emlékekkel, jó érzéssel tértünk haza.

Mátics Béláné
városvédő tag

Balogh György 1956. július 1-jén született Marosvásárhelyen. Apai nagyapja révén, - aki a kolozsvári Bolyai Egyetem alapító tagja és professzora volt -, már gyerekkorában megismerkedett az erdélyi magyar nép kultúrájával, hagyományaival. A kultúra és a művészetek iránti szeretete már középiskolás korában felszínre került, hiszen a Bolyai Farkas

Csoportkép Déryné miskolci emléktáblájánál

Fotók: *Klinkóné Hódi Mária*

Gimnáziumban, - alig 12 évesen – zenekart alapított. Ebből a zenekarból került a

tevékenységét.

A Déryné Művelődési Központ és a Városvédő és Szépítő Egyesület Balogh György részére a Jászság kulturális életének menedzseléséért végzett kiemelkedő munkájáért Déryné – emléklakettet adományozott.

Kövér István – aki amatőr citerásnak érzi és vallja magát – 1952-ben született Jászberényben. Általános iskolai tanulmányainak befejezése után a jászberényi

Kövér István és Balogh György

Fotó: B. G.

Erősáramú Szakközépiskolában érettségizett gépészeti szakon, utána a Lehel Hűtőgépgyárban dolgozott.

1972-ben bevonult sorkatonai szolgálatra a jászberényi laktanyába. Két év sorkatonai szolgálat után továbbszolgálatba, majd hivatásos szolgálatba lépett. A jászberényi laktanya megszűnésével nyugállományba került.

Két gyermeke van, akik gyermekkorukban a Jászság Néptánc Együttes Barkóca Gyermek Táncegyüttesében táncoltak.

Kövér István ekkor került még közelebb a népdalhoz, néptánchoz, holott már a szülei és nagyszülei is dalszerető emberek voltak. Édesapja is citerázott.

1993 óta tagja a Kossuth Mgtsz., ill. Zrt. Portelki Pávakörének, ahol vezetőségi tag is.

Tagja a fenti pávakör citerazenekarának, a Honvéd Jász Kaszinó Kulturális Egyesület Kaszinó-, valamint a Jásztelki Akácvirág Népdalkör zenekarának is.

Az utóbbi kettőnek alapító tagja is.

A Fegyveres Szervek Nyugállományú Tagjainak klubjában, ill. vezetőségében

is dolgozik, mint vezetőségi tag és klubtitkár.

Folyamatosan képezi magát. Járt a Magyar Népzenei Intézet citera kurzusára és több alkalommal volt népzenei továbbképző táborokban.

Jelentős a népi hangszer és kotta gyűjteménye is. Az összegyűjtött hangszerek bemutatását, valamint alapfokú citeraoktatást is végez a környező települések, valamint Jászberény néhány iskolájában és óvodájában. Többen azóta eredményesen dolgoznak e települések népdalkörökben.

Nagyon büszke ezekre az eredményekre és arra, hogy a magyar népdalok és népzene népszerűsítésére tett erőfeszítései határokon innen és határokon túl nem voltak hiábavalók, hiszen pl. a Szent István Egyetem Jászberényi Karán dolgozó tokiói tanárnő is tőle tanult citerázni és citerával együtt utazott haza.

Állandó szereplője a Jászberényi Nyár, a Jászok Világtalálkozója rendezvényeinek, valamint a környező települések falunapjainak. Jelenleg három népdalkör tagja és három népdalkört segít citera játékaival.

A Déryné Művelődési Központ és a Városvédő és Szépítő Egyesület Kövér István részére Jászság zenekultúrája terén végzett kiemelkedő menedzselői munkájáért Déryné – emléklakettet adományozott.

Ifjú városvédők negyedik tábora

Városvédő és Szépítő Egyesületünk 2009. július 27-től július 31-ig. rendezte meg negyedik Városvédő Ifjúsági táborát. Idén az állandó résztvevők mellé még sokan csatlakoztak, ezért 33 diákkal, és 15 felnőtt segítővel kezdődhetett a mun-

Szépül a strand kerítése Fotó: B. E.

ka. A tábor vezetését *Gálné Sas Anikó* tanárnő és *Bugyi Gábor*, a Jász Múzeum munkatársa látta el. A szakmai munka irányítását, és a szükséges eszközök és anyagok biztosítását *Molnár Tamás* vezetőségi tagunk, a Berénykom Kft. vezetője, és munkatársai segítették.

A tábor nagy létszámára való tekintettel két csoportra osztottuk a résztvevőket, így az egyik csapat a városi strand kerítésének festését kezdte meg, a másik csoport pedig a Szent László utcai és a Batthyány utcai játszótérek megszüpítésén tevékenykedett. A hét közepén egy napra a két csoport összevont munkával dolgozott a Védett temető kertben, itt fűnyírás, gaztalanítás, és sövény-nyírás következett. Egy 6 fős csapat pedig Szántai Katalin tanárnő vezetésével az Új temetőben található Pintér kriptá környékének gyommentesítését végezte el. Az időjárásra nem lehetett panasz, a július végi folyamatos hőség, és a nehéz munka próbára tette a résztvevőket, akik azonban így is kitartóan helyt álltak. A tábor résztvevői - mint minden évben - délutánonként különböző kulturális programokon vettek részt. Megnézték a Mesterségek dicsérete című kiállítást a Jász Múzeumban, ellátogattak a Hamza Múzeum-

ba, lehetőség volt strandolásra, megtekintették a Tápiószzelei Blaskovich Múzeumot, ellátogattak a Szentkúti templomba. A tábor zárása pedig egy palacsinta-party keretében zajlott a Jász Múzeum udvarában.

A Városvédő Ifjúsági tábor diák résztvevői voltak: Bajnóczi Anna, Bajnóczi Klára, Baranyai Renáta, Bedő László, Bene-

Hortiné dr. Bathó Edit, Járominé Bolbás Erzsébet, Kaló Éva, Kalup Gyuláné, Kiss László, Kiss Lászlóné, Mátics Béla, Mátics Béláné, Simon Károly, Szántai Katalin

B. G.

Gaztalanítás a Védett temető kertben

Fotó: B. E.

dek Csilla, Darabont Diána, Farkas Mercédesz,

Csoportkép a tápiószzelei Blaskovich Múzeum előtt

Fotó: B. G.

Elkészült a portelekiek könyve

A Berényi Kármentő 2008. decemberi számában jelent meg hír arról, hogy a 2007 júniusában bezárt, a közel 140 évig működő, porteleki iskolára emlékező könyv jelenik meg. A szerkesztők 2 éves szorgalmas, alapos és körültekintő munkája nyomán annyi adat, cikk, levél, kép gyűlt össze, hogy a válogatás, csoportosítás és rendezés után csak szeptemberben került a kiadóhoz az anyag. A nyomda október utolsó hetében szállította le a halványzöld táblájú könyveket.

Maradjon meg emlékezetünkben emlékek a porteleki iskoláról című könyv paraméterei: 24 x 17 x 6 cm-es, fűzött, kemény táblás, 1.080 oldalas könyv, amely 1.301.000 leütést és 1.110 db képet (fotó, térkép, grafika) tartalmaz.

Alkotószerkesztő: Főzer Vendel. Munkatársak: Lantos Tiborné, Sebestyéné Kis Rozália, Szaszkné Főzer Gizella, Szücsné Kis Julianna, Kispál Albert, Lantos Tibor, Piffkó János. Fotók: Baráth Károly, Faragó László, Főzer Vendel. Grafika: Bacsó Andrea, Prohászka Antal. Lektor: Bán Éva. Kiadó: Ad Librum Kft. – Soós Gábor, Phd – Budapest. Nyomda: Kapitális Kft. – Debrecen. Fejezetek, csoportosítások: Iskolánk története, történelmi visszatekintő. Néhány oldal a korabeli tankönyvekből. Iskolánk igazgatói, igazgatóhelyettesei. Tanítóink, tanáraink. Visszaemlékezések, életutak. Pedagógusaink vallomásai hivatásukról, munkájukról, önmagukról és rólunk Jászberény külterületi iskolái az 1950-es években. Kirándulások, táborozások. Testnevelés, iskolai és porteleki sportesemények, versenyek. Kisdobos és úttörőélet. Kulturális rendezvények. Szakkörök. Válogatás a Gróf Apponyi Albert Általános Iskola évkönyveiből. Az iskolás évekhez kapcsolódó történetek, humoros írások. Az iskolához és Portelekhez kapcsolódó írások, visszaemlékezések. Értesítők, bizonyítványok, oklevelek, diplomák, emléktárgyak képei. Iskolánk nyolcadikos tanulói 1951-től 2007-ig. Osztálytalálkozók. Néhány régebbi újságcikk az iskolánkról és az iskola megmaradásáért. Iskolánkkal kapcsolatos cikkek a Szolnok Megyei Néplapból. Hadd szóljon! A Szolnok-Jászkon online. Portelekkel kapcsolatos cikkek a Jász-kürtből. Boldogházi Hírek. Hálás köszönet mindenkinek.

Néhány sor a Zárszóból, mely tükrözi az egész könyv szerepét és szándékát: „Re-

méljük, hogy most, amikor végére ért a kedves olvasó könyvünk tanulmányozásának, jobban megismerte a porteleki embereket, lelkiületüket, gondolkodásukat, szülőhelyükhöz és iskolájukhoz való igaz ragaszkodásukat. Világossá vált, hogy a száznegyven évig működő iskola, a benne dolgozó lelkes pedagógusok munkája mire volt képes.

Reméljük, hogy az is tisztázódott, hogy a tanyasi kis iskolák is tudnak olyan erkölcsi és tudás alapot biztosítani, mellyel a gyerekek bármely közép- és felső iskolában biztonságosan megállják a helyüket. Az is világossá vált, hogy különösen nevelés szempontjából, sokkal eredményesebb a kisebb csoportokkal, családi körülmények között dolgozó kis iskola, mint a hatalmas, több emeletes, digitális táblákkal és egyéb csillogó, villogó csodákkal telelakott iskolacentrum, ahol a több ezer tanuló között eltűnik az egyén értéke, mert a tömegben nehezebben ismerhető fel egy-egy tanuló egyénisége, sajátos tulajdonsága.”

„Hálás köszönet mindenkinek, aki bármilyen formában segítette e könyv megalkotását, megjelenését.

Köszönet a szerzőknek, a szerkesztőknek, a visszaemlékezések íróinak, az adatok, fényképek összegyűjtőinek, a fotók és térképek készítőinek, a levéltárakban, a múzeumokban, az iskolákban, a padlásokon és szekrényekben, az Interneten böngészőknek, a fáradhatatlan levelezőknek, a telefonálóknak, az e-mailezőknek, kutatóknak.

Köszönjük az ötletadóknak, a biztatóknak, a bátorítóknak a lelkesítő bizalmat. Mindenkinek köszönjük, a velünk – portelekiekkel – való együttérzést, amelyet az iskolánk elvesztése miatt irántunk tanúsítottak.

Köszönjük, hogy megvásárolták ezt a

könyvet és reméljük, hogy az áttanulmányozás után Önökkel is növekedik a Portelek sorsáért és jövőjéért aggódók és tenni akarók tábora.”

November 7-én (szombat) 14 órakor volt a könyv bemutatása Porteleken, az óvoda tornatermében. Közel 150 érdeklődő zsúfolódott be a terembe és a folyosóra. Sokan elmentek, mert már nem fértek be az épületbe. A Porteleki Pávakör 20 tagú kórusát is csak a folyosón, a terem ajtajánál tudták elhelyezni és onnan énekeltek be a dalaikat a teremben lévőeknek. (Jelenleg nincs olyan terem Porteleken, ahol kulturális vagy társadalmi rendezvényt lehetne tartani. A 2008-as elkapkodott, a helyiek érdekeit figyelembe nem vevő átalakításnál, állandó fallal szétválasztották azt az épületet, melyben addig a három terem összenyitható volt és beépített színpaddal is rendelkezett. Ezzel a nemtörődomséggel, pazarlással foglalkozik a könyv utolsó, fotókkal igazolt cikke is a 1051-1061. oldalakon.)

A portelekieken kívül sok elszármazott és vendég vett részt a családi hangulatú ünnepségen. A két legkedvesebb személy a legidősebb pedagógus és a legidősebb diák volt. *Borsányiné Sáfrány Klára* (1919. október 9.) Budapestről érkezett. 1941-től 1949-ig tanított Porteleken; *Bajor Istvánné Fecske Borbála* (1913. december 3.) 1920-ban volt elsős és 1924-ben került Kun Lajos tanító úr csoportjába (A hátsó borítón lévő fotón). Egy tucatnyi pedagógus is eljött a volt munkahelyére, valamint *Lantos Kálmán* (1990-1998) és *Velkei Zoltán* (1998-) a település volt és jelenlegi képviselője családjával együtt volt ott az ünnepségen.

Lantos Tibor, Főzer Vendel, Piffkó János és Velkei Zoltán ismertették a könyv megjelentetésének okát, szervezését, munkálatait, történetét. Az énekkar harmadik dalcsokrával zárta a „hivatalos” részt.

A találkozó szervező asszonyok finom süteményeikkel és koccintani valóval kínálták a megjelenteket, közben jókat beszélgettek és dedikáltatták a könyveket. Nagyon jó volt megint együtt lenni!

A könyv megvásárolható Szücsné Kiss Juliannánál Jászberény, Szabadság tér 7. alatt a „HAMM” Állateledel és Horgász Centrumban (T.: 06/30-981-5835) és a Lira Könyvesboltban.

Piffkó János ny. tanító

Egy kis hídtörténelem

Ezzel az alcímmel írtam a júliusi Berényi Kármentőben a Zagyva városi szakaszán gyakor volt, illetve jelenlegi gyalogos át-

hogya az 1935 körül készített amatőr felvételek között megláttam ezen hidak egyikét. A negatívokat jelenlegi tulajdo-

kelőkről. A felsorolás azonban nem volt teljes. Simon József tagtársunk hívta fel a figyelmemet arra, hogy az 1859-ben létesült Bathó strand területén is volt két gyaloghíd. A szerencse segített hozzá,

nosa Keszthelyi Zsolt készségesen bocsájtotta rendelkezésemre, hogy nagytárgyat készíthessek róluk. Tőle tudtam meg, hogy a felvételeket dr. Pecsenyánszki Béla orvos exponálta.

A Városvédő és Szépítő Egyesület 2008. évi közhasznúsági jelentése

Az Egyesület közhasznúsági jelentését a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI.tv.19.§ (3) bekezdésben meghatározott szempontok szerint készítette el.

a.) A számviteli beszámolót az Egyesület 2008. évi mérlege és eredmény kimutatása képezi.

b.) Költségvetési támogatás felhasználása:

az Egyesület közvetlenül ilyen támogatásban nem részesült.

c.) A vagyon felhasználásával kapcsolatos kimutatás:

Megnevezés	BÁZIS		TÁRGYÉV		BÁZIS
	eFt	%	eFt	%	INDEX %
TŐKE VÁLTOZÁS	1165	332.86	350	47.88	30.04
TÁRGYÉVI ER. ALAP	-815	-232.86	381	52.12	178.82
SAJÁT TŐKE ÖSSZ:	350	100%	731	100%	208.86

d.) Célszerű juttatások:

Ilyen címen támogatást nem kaptunk.

e.) Központi költségvetési szervtől az SZJA 1%-ának felajánlása alapján az APEH utalt 309.036Ft.-ot, melyet az egyesületünk AZ IDŐJÓSLÓ SZENTEK restaurálására és környezetük felújítására használja fel.

f.) Választott vezető tisztségviselők juttatásban semmilyen címen nem részesülnek.

g.) A közhasznú tevékenységről szóló beszámoló

Az Egyesület közhasznú jogállását a Megyei Bíróság állapította meg. A közhasznú tevékenységét az alapszabályban foglaltaknak megfelelően végezte az Egyesület. Vállalkozói tevékenységet nem folytat. Célkitűzéseinket a beszámolási időszakban a lehetőségeink által szabott korlátok között tudtuk teljesíteni.

Az olvasóknak segíték beazonosítani a felvétel helyszínét: a kép jobb szélén, a híd mögött látszik egy deszkaépítmény, a strand fából készült uszoda része, mely a jelenlegi szántai tornakert Zagyvához közeli szakaszán volt található. Az úgynevezett trambulín, ahonnan az ugró elrugaskodik, a Zagyva másik oldalán volt a jelenlegi vízmű folyóhoz közeli részén, csaknem szemben a Ferences templommal. Egy akkor készült másik fotón ugyanis középen látszik a templom tornya. A sziget ezen területén alakították ki a homokos, napozásra kiválóan alkalmas plázt. A cikk elején említett két híd közül csak ezt tudom fotón bemutatni.

S ami még kimaradt: A hatvanas évek végén épült ki a Pelyhesparti (ma Szent István körüti) lakótelep. Az ottani lakóknak, hogy ne kelljen a Szent Imre herceg úti, vagy a Jászteleki úti hídig menniük, egy gyaloghídat létesítettek a Puskin sétány végén.

Faragó László

Égtek a gyertyák

Sejtelmesen vibráltak az apró lángocskák a védett temető kert sírjelei előtt a november 1-jei délután. Egyesületünk jónéhány tagja idén is kilátogatott a szépen gondozott sírkertbe és egy-egy gyertyát gyűjtött az elhunytak emlékére.

Remélem az 1988 óta élő szép hagyomány mindaddig fennmarad, amíg Városvédő Egyesület lesz Jászberényben.

F.L.

BERÉNYI KÁRMENTŐ

A jászberényi Városvédő és Szépítő Egyesület lapja.

Felelős kiadó:

Bolla János egyesületi elnök

Felelős szerkesztő:

Faragó László

A szerkesztőbizottság tagjai:

Besenyi Vendel,

Botkáné Sárközy Ildikó,

Hortiné dr. Bathó Edit.

Előkészületi munkák:

Zsámboki Anikó

A szerkesztőség címe:

5100 Jászberény, Tánácsics M. u. 5.

Tel./Fax: (06-57) 502-610

E-mail: jaszmuzeum@mail.datanet.hu

Nyomdai munkák:

boommédia Kft.

5100 Jászberény, Kossuth L. u. 19.

Tel.: (06-57) 404-066